

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
Τηλ. επικ.: 210 7767 023
Email koinovouleftikos@justice.gov.gr

Αθήνα, 29 - 05 - 2017
Αρ. Πρωτ.: 344

Προς:

✓ Τη Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων

Κοιν.:

Βουλευτή: κ. Α. Αυγενάκη
(δια της αρμόδιας Υπηρεσίας
της Βουλής των Ελλήνων)

Ερώτηση: 4800 /04-04-2017

Σε απάντηση της υπ' αριθ. 4800/04-04-2017 Ερώτησης, που κατέθεσε στη Βουλή των Ελλήνων ο Βουλευτής κ. Α. Αυγενάκης, με θέμα: «Επικίνδυνοι κακοποιοί ελεύθεροι στους δρόμους», θέτουμε υπόψη σας τα ακόλουθα:

Η πολιτική για τις φυλακές και το σωφρονιστικό σύστημα ήταν μέχρι σήμερα ένα πεδίο χαμηλού ενδιαφέροντος, που ερχόταν στο επίκεντρο της πολιτικής συζήτησης κυρίως σε περιόδους κρίσης (πχ. εξεγέρσεις, αποδράσεις), τις οποίες πυροδοτούσε το επιτακτικό πρόβλημα της υπερφόρτωσης των ελληνικών φυλακών. Τον τελευταίο καιρό, ωστόσο, έχουμε έξαρση της πολιτικής ρητορείας, η οποία εξαντλείται στην κριτική για τα μέτρα αποσυμφόρησης των φυλακών, χωρίς να διατυπώνονται προτάσεις για τους τρόπους επίλυσης των χρόνιων προβλημάτων των φυλακών της χώρας και την ανάληψη θετικών δράσεων για τον εξανθρωπισμό του συστήματος.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τις τελευταίες δεκαετίες η πολιτική για τις φυλακές και το σωφρονιστικό σύστημα περιοριζόταν στην *επιδίωξη της ασφάλειας*, με όρους διεύρυνσης της ποινικής καταστολής. Βασική προτεραιότητα σε επίπεδο κεντρικού σχεδιασμού ήταν η δημιουργία νέων χώρων κράτησης, δηλαδή το χτίσιμο νέων φυλακών. Ωστόσο, αποτελεί γενική παραδοχή ότι το πρόβλημα του υπερπληθυσμού των φυλακών, της εγκληματικότητας εν γένει ή της υποτροπής δεν αντιμετωπίζεται με απλή αύξηση των χώρων κράτησης.

Η νομοθέτηση έκτακτων μέτρων αποφυλάκισης για την αντιμετώπιση επειγουσών αναγκών ήταν μια δεύτερη στρατηγική που επίσης έχει χρησιμοποιηθεί ευρέως εδώ και δεκαετίες. Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω νόμοι που εισήγαγαν έκτακτες διατάξεις τα τελευταία χρόνια με σκοπό την άμεση αποφυλάκιση και ως εκ τούτου την προσωρινή ανακούφιση του προβλήματος της υπερφόρτωσης:

- Ν. 3346/2005 (Α' 140), με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Παπαληγούρα: Απόλυση κρατουμένων για πλημμελήματα με διάταξη εισαγγελέα (αρ. 30).
- Ν. 3727/2008 (Α' 257), με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Χατζηγάκη: Απόλυση κρατουμένων για πλημμελήματα με διάταξη εισαγγελέα [στο 1/5 για ποινές έως 2 χρόνια, στο 1/3 για πάνω από 2 χρόνια] (αρ. 17). Απόλυση για κρατούμενους με μετατρέψιμες ποινές φυλάκισης (αρ. 16).
- Ν. 3772/2009 (Α' 112), με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Δένδια: Απόλυση για κρατούμενους με μετατρέψιμες ποινές κάθειρξης έως 5 χρόνια (αρ. 14).

- Ν. 3811/2009 (Α' 231), με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Καστανίδη: Δυνατότητα μετατροπής ποινής και αποφυλάκισης για κρατούμενους με ποινές (και κάθειρξης) έως 5 χρόνια (αρ. 26).
- Ν. 3904/2010 (Α' 218), με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Καστανίδη: Μετατροπή, αναστολή ποινών και απόλυση κρατουμένων με μετατρέψιμες πλέον ποινές (αρ. 33).
- Ν. 4043/2012 (Α' 25), με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Παπαϊωάννου: Απόλυση κρατουμένων με διάταξη εισαγγελέα για ποινές και κάθειρξης έως 5 χρόνια (αρ. 1): στο 1/10 μέχρι 3 χρόνια, στο 1/5 από 3-5 χρόνια.
- Ν. 4274/2014 (Α' 147), με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Αθανασίου: α) Απόλυση κρατουμένων με διάταξη εισαγγελέα για ποινές κάθειρξης έως 10 χρόνια στα 2/5 [με εξαιρέσεις], β) Παράταση των διατάξεων του ν. 4043/2012, γ) Απόλυση με διάταξη εισαγγελέα για ποινές κάθειρξης πάνω από 10 χρόνια για αδικήματα του ν. περί ναρκωτικών στο 1/3 (αρ. 11).

Παράλληλα, η αδράνεια και η απουσία συγκροτημένης πολιτικής για δεκαετίες, κατέστησαν τη χώρα μας υπόλογη για παραβιάσεις δικαιωμάτων των κρατουμένων, καθώς οι συνθήκες κράτησης ήταν πολλές φορές απάνθρωπες: υπερβολικός συνωστισμός με τριώροφα κρεβάτια και στρώματα στους διαδρόμους, συνθήκες υγιεινής απαράδεκτες, έλλειψη βασικών υπηρεσιών υγείας, διαφθορά και βία, κίνδυνος για τη σωματική ασφάλεια των κρατουμένων αλλά και του προσωπικού. Πλήθος είναι οι εκθέσεις ευρωπαϊκών και διεθνών οργάνων (CPT), εθνικών οργανισμών (Διακομματική μόνιμη επιτροπή της Βουλής εξέτασης του σωφρονιστικού συστήματος και λοιπών δομών εγκλεισμού κρατουμένων), Ανεξάρτητων Αρχών (Συνήγορος του Πολίτη) ενώ μελανό σημείο ήταν και η Δημόσια Δήλωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας - CPT εις βάρος της χώρας μας το 2011. Για παραβιάσεις δικαιωμάτων την περίοδο 2008-2013 έχουν εκδοθεί 18 καταδικαστικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, οι οποίες έχουν καταλογίσει ποσά ύψους 1.646.017 ευρώ πλέον τόκων εις βάρος του Ελληνικού Δημοσίου.

Ο νόμος ν. 4322/2015 (Α' 42) που εισηγήθηκε η παρούσα Κυβέρνηση (και η παράτασή του με το ν. 4411/2016 Α' 142) «δεν εντάσσεται στη λογική αποσπασματικής διαχείρισης των προβλημάτων, αλλά τίθεται ως η αναγκαία βάση για μια περαιτέρω παρέμβαση στον χώρο αυτόν, στρατηγικής πνοής για όλο το σύστημα της ποινικής καταστολής σε κάθε όψη του (νομοθετική, δικαστική, σωφρονιστική) και κάθε λειτουργία του (αντεγκληματική και εγγυητική/φιλελεύθερη). Επομένως, κύρια στόχευση ... είναι η ελάφρυνση των δυσμενών παραγόντων του σωφρονιστικού συστήματος ως αναγκαία προϋπόθεση μιας επιγενόμενης αναπροσαρμογής και εκλογίκευσής του μέσα από παρεμβάσεις που θα επακολουθήσουν και θα είναι ακόμη πιο δομικές» (Εισηγητική έκθεση ν. 4322/2015, σ. 1).

Μετά την ισχύ του ν. 4322/2015 και την παράτασή του με το ν. 4411/2016 ο αριθμός των κρατουμένων στις ελληνικές φυλακές σταθεροποιήθηκε σ' ένα αριθμό περίπου 9.500 κρατουμένων. Ειδικότερα, τον Απρίλιο του 2015, αφετηρία εφαρμογής του ν. 4322/2015, το σύνολο των κρατουμένων ήταν 11.447 εκ των οποίων 4.856 ημεδαποί (42,42%) και 6.591 αλλοδαποί (57,58%) (στοιχεία 1/5/2015), ενώ τον Απρίλιο του 2017 ο συνολικός αριθμός των κρατουμένων είναι 9.573, εκ των οποίων 4.502 (47,22%) ημεδαποί και 5.053 (52,78%) αλλοδαποί (στοιχεία 2/5/2017).

Πράγματι, σήμερα, δύο χρόνια μετά την ψήφιση του ν. 4322/2013 έχει συνταχθεί Στρατηγικό Σχέδιο για το Σωφρονιστικό Σύστημα, το οποίο έχει ήδη τεθεί σε δημόσια συζήτηση για να αποτελέσει τους άξονες και τις βασικές αρχές της σωφρονιστικής πολιτικής στη χώρα μας. Παράλληλα, αναγνωρίζει τα όρια της σωφρονιστικής πολιτικής και την ανάγκη να υπάρξουν παρεμβάσεις και στο επίπεδο των ποινών, έτσι ώστε να μπορέσουν να συγκλίνουν οι

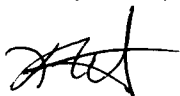
επιβαλλόμενες με τις εκτιόμενες ποινές. Ταυτόχρονα πρέπει να διασφαλίσουμε τη διαφάνεια και τη νομιμότητα στη λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος. Οι εργασίες των επιτροπών σύνταξης Ποινικού Κώδικα, Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προχωρούν, ενώ η Επιτροπή για το νέο Σωφρονιστικό Κώδικα παραδίδει εντός των ημερών το σχέδιό της. Το μεγάλο στοίχημα είναι να θέσουμε μια θετική αποστολή για το σωφρονιστικό μας σύστημα, βασισμένη στους άξονες του Σεβασμού των δικαιωμάτων – της Ασφάλειας κρατουμένων και προσωπικού – της υποστήριξης της Επανάταξης και να δουλέψουμε από κοινού για την εφαρμογή του.

Σε κάθε περίπτωση πρόθεσή μας είναι η παράταση ισχύος του ν. 4322/2015 να συνοδευτεί από προσεκτική διερεύνηση της πιθανής επέκτασης των εξαιρέσεων από αυτές που υπάρχουν σήμερα που είναι οι εξαιρέσεις για αδικήματα κακουργηματικού χαρακτήρα εις βάρος ανηλίκων. Περαιτέρω διερευνάται η δυνατότητα να υπάρχει κρίση και διαμεσολάβηση της απόφασης για αποφυλάκιση από το αρμόδιο συμβούλιο του τόπου έκτισης της ποινής, το οποία θα προχωρά σε εξατομικευμένη διερεύνηση και απόφαση. Επίσης, θα εξαντληθούν οι δυνατότητες να επεκταθεί η χρήση του συστήματος γεωεντοπισμού («βραχιολάκι»), ώστε να υπάρχει συνεχής επιτήρηση των ατόμων που αποφυλακίζονται μέχρι την πλήρη έκτιση της ποινής τους.

Τέλος, η καλύτερη πολιτική για την ασφάλεια είναι αυτή που αντιμετωπίζει την περίοδο της κράτησης ως χρόνο που μπορεί να επιδράσει στη μελλοντική εγκληματική δραστηριότητα των κρατουμένων, στοχεύοντας στην ανάπτυξη δυνατοτήτων ένταξης και αποχής από το έγκλημα. Επίσης, το ζήτημα της ασφάλειας επανέρχεται επιτακτικό σε κάθε περίπτωση αποφυλάκισης (ακόμα και με την μη πρόωρη απόλυση των κρατουμένων) και σ' αυτή την περίπτωση η περαιτέρω εγκληματική δραστηριότητα δεν μπορεί βεβαίως να αποδοθεί άκριτα και υποκριτικά σε οποιοδήποτε νόμο που επιχειρεί να εξανθρωπίσει το σύστημα.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ Ν. ΚΟΝΤΟΝΗΣ**

Ακριβές αντίγραφο
Η Αναπλ. Προϊσταμένη Τμήματος

Χ. Παπαδημητρίου